

Ulusal kimlik, iki toplum arasındaki ilişkiler, ve Kıbrıs sorununun çözümü hakkında anket

Giriş

Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler, kendilerini “Kıbrıslı” olarak tanımlarlar. Bölünmüş adada yaşayan insanları daha çok yakınlaştırmak için Kıbrıslılık kimliğini teşvik etmenin pratik açıdan yararlı olacağı göz önünde tutuluyor. Ne var ki, pratikte, böyle bir özlemin hayata geçirilmesi kolay olmayabilir. Birincisi, her iki tarafta da ortak kimlik yani “Kıbrıslılık” anlayışı, ortak değerlere dayanmaktan çok her toplum kendine has kan akrabalığı/kökenu, dini, etnisitesi, vs. gibi özel niteliklere dayanmaktadır. İkincisi, iki toplumun birbiriyle yoğun ilişki içinde olmaması nedeniyle birlikte ortak bir kimlik geliştirilmesi mümkün değildir. Üçüncüsü, Kıbrıslılar kendilerine “ortak çatı” ve de müşterek bir gelecek tasavvur etmekte zorluk çekiyorlar. Özellikle Kıbrıslı Rumlarda vatandaşlık konusunda bir takviye olmuş, bu da ortak haklara ve çıkarlara vurgu yapılmasını getirmiştir. Bu olgu, ileride ortak “politik” bir kimliğin oluşmasında küçük de olsa bir ümit vermektedir. Ancak bunun oluşması ne kesindir ne de kolaydır. Bu, ancak amansız politik çabalar sonucu gerçekleştirilebilir.

Bunlar, Yeni Kıbrıs Derneği tarafından görevlendirilmiş ve IMR / Lefkoşa Üniversitesi tarafından her iki toplumda yapılan anket çalışmalarından çıkan özet bulgulardır.

Kıbrıslıların Ortak Kimliği

Kıbrıslılar arasında ortak kimliğe ait tutumlarını ölçmek için “Moreno Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek, nüfusu homojen olmayan, çok etnisiteli, çok uluslu ve bunun sonucunda ortak kimliğin iki bileşenden oluşan farklı toplumlarda ölçüm yapmak için sosyal bilimler tarafından geliştirilmiş bir araçtır: Biri etnik/ulusal boyutla diğeri de politik/sosyal boyutla ilişkilidir. Örneğin, bu ölçü, Büyük Britanya’da ikamet etmekte olan “Britanyalılar”ın İskoçlar/Galliler/İngilizlerin yurttaşlık hislerini “ölçmek” için kullanılmıştır.¹ “Bütün”/ülke/devlet ile olan çağrışımdaki yüksek oranlar, vatandaşlığa vurgu yapan politik (yurttaşlık) kimliğin baskın olduğunun işareti sayılmaktadır: Ortak sorunları ve çıkarları öne çıkarmak amacıyla eşitlik ve ortak özlemi garanti eden ve ortaklaşa kabul edilen anayasa ve genel hukuk çerçevesinde vatandaşlar kendilerini birbirlerine bağlı hissederler. Aksine, bir ülkeyi oluşturan entiteler/ulusallıklar/uluslar ile olan çağrışımdaki yüksek oranlar, biyolojik köken, din, dil, vs. gibi ortak karakteristiklere odaklanılırsa bu bir etno-ulusal kimliğin baskın olmasına işaret etmektedir ki bu durumda bir ülkeyi oluşturan gruplardan veya toplumlardan birini, ötekilerden ayırmaktadır. Son şıktaki durumda, neyin birleştirdiğine odaklanmak yerine farklılıklara aşırı vurgu yapılmakta ve bunun da devleti istikrarsızlığa ittiği, içerde tansiyonu yükseltmeye ve çatışmaya meyilli olduğu varsayılmaktadır.

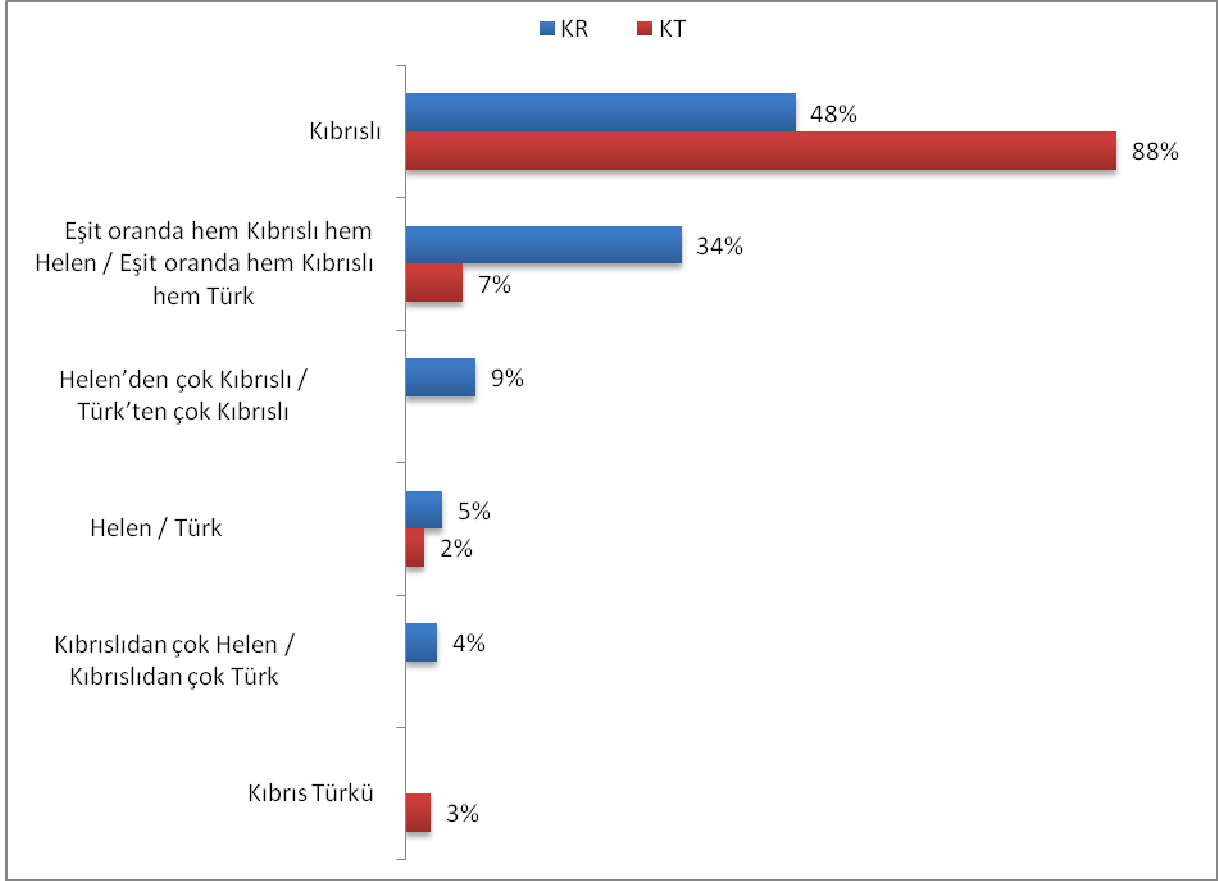
İlginç biçimde, her iki toplumda da seçilen kimlik tanımlaması “Kıbrıslı” olmuştur. Kıbrıslı Rumların yarısına yakını (%48) kendilerini “Kıbrıslı” olarak nitelemekte, %34’ü de kendilerini “hem Kıbrıslı hem de Grek/Helen” olarak hissettiklerini ifade ediyorlar. Kıbrıslı Türklerin

---

¹ Buna benzer şekilde, İspanya’nın belli bir bölgesinin sakinleri, kendilerini ne kadar “Katalan / Bask” ne kadar “İspanyol” hissettikleri vs. ve aynı devlet çatısı altında yaşayan ama etnik/ulusal kökenleri farklı olan bireylerden oluşan çeşitli ülkeler için de kullanılmıştır.

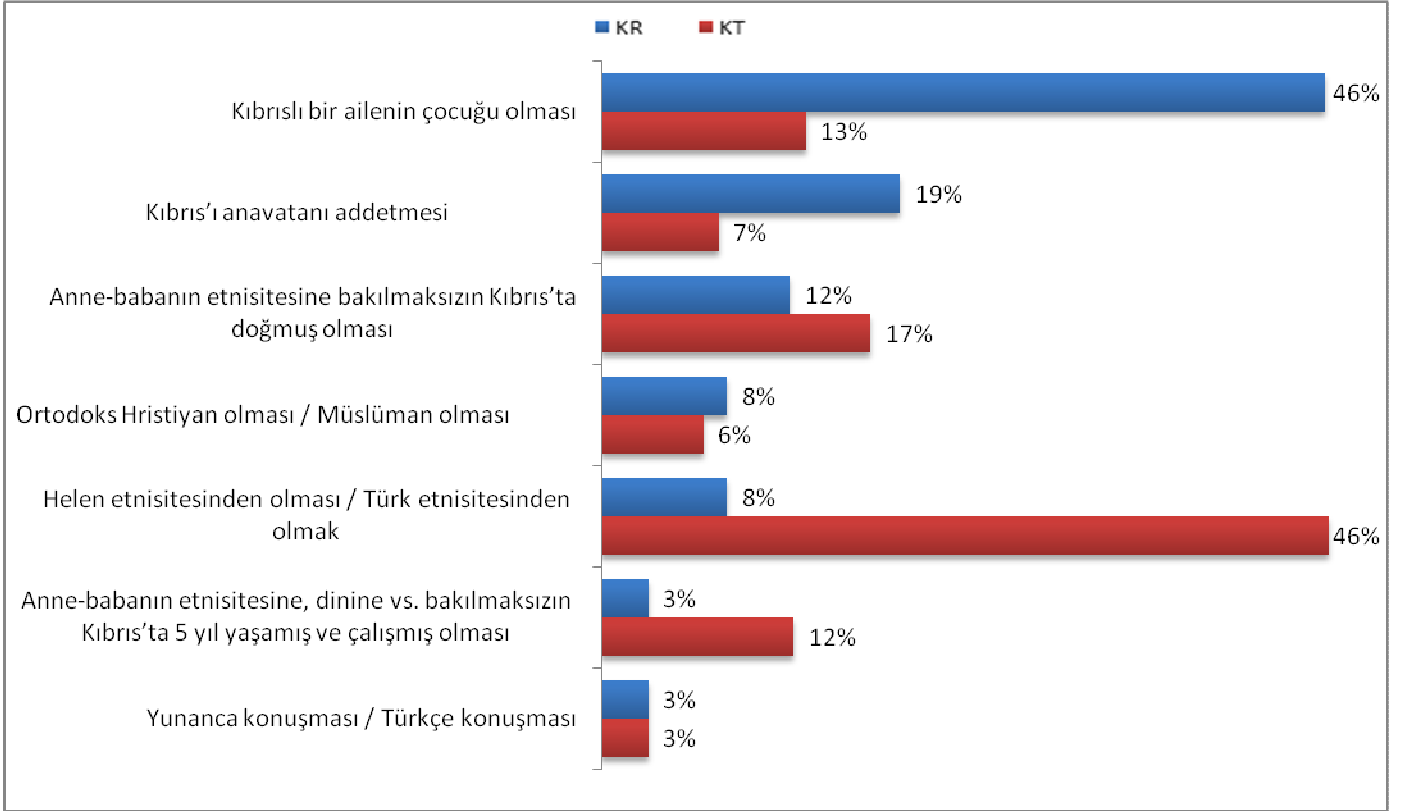
büyük bir çoğunluğu (%88) kendilerini “Kıbrıslı” olarak nitelemektedirler; pek azı kendilerini öteki seçeneklerle ifade ediyorlar.

Bireysel olarak kendinizi nasıl nitelendirirsiniz?

Dolayısıyla, “Kıbrıslı” kimliğine yapılan vurgu, daha önce sözü edilen Moreno ölçüsü tipolojisine uygun olan ortak yurttaşlık kimliğinin baskın olduğunu varsayabilir miyiz? Büyük olasılıkla hayır. Kıbrıs örneğinde “Kıbrıslı” deyimini, daha çok etno-ulusal karakteristiklerle yani birbirinden ayrı toplumlarla / bütünden çok, etnik gruplarla ilişkilendirilmektedir. Nitekim bir kişinin “Kıbrıslı” olma özelliklerinin neler olduğu sorulduğu zaman Kıbrıslı Rumların ve Kıbrıslı Türklerin verdiği yanıtlar aşağıda gösterilmiştir:

Bir bireyin “Kıbrıslı” sayılabilmesi için aşağıdaki özelliklerden hangisinin gerekli olduğunu varsayıyorsunuz?

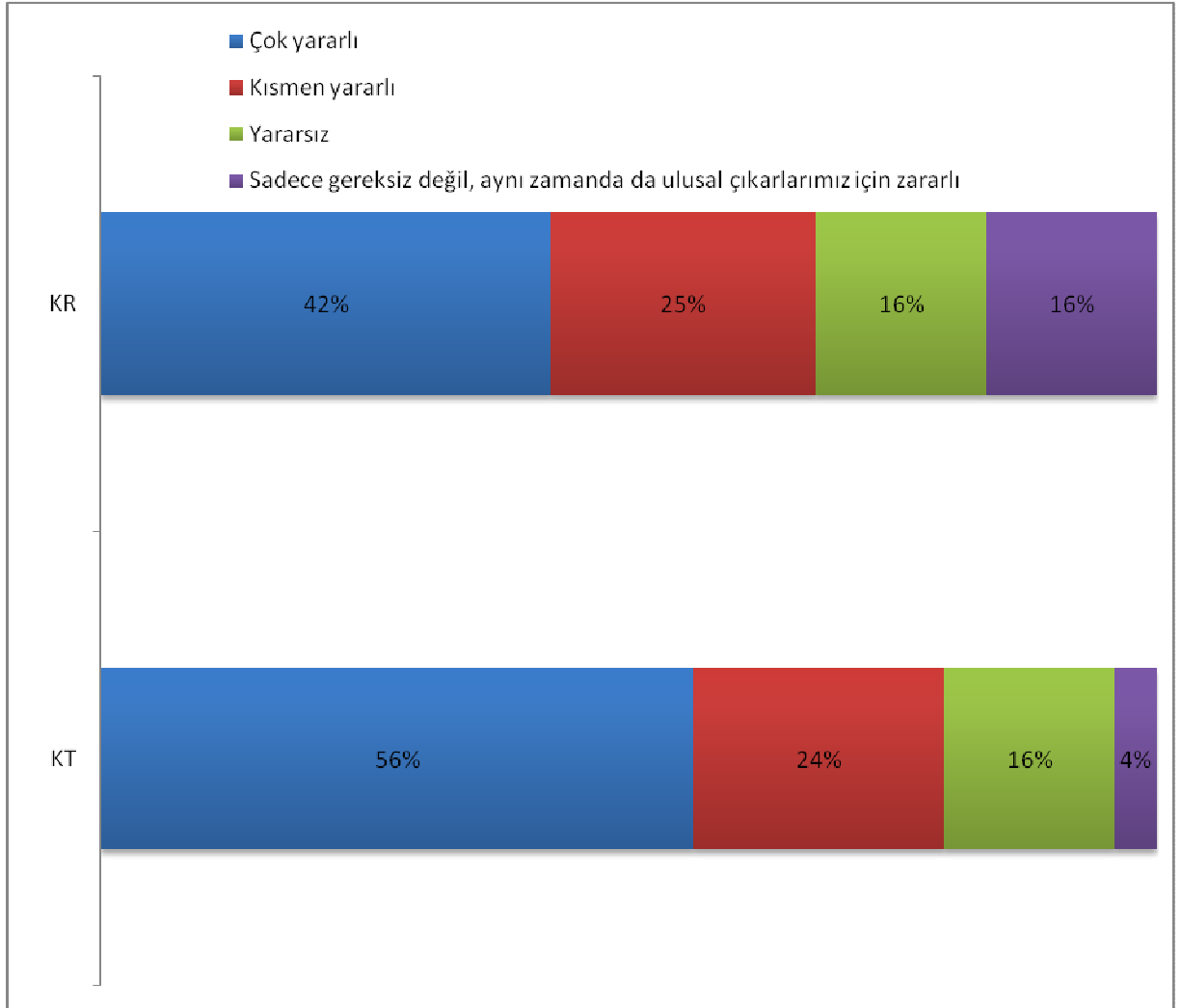

Başka bir ifadeyle, Kıbrıslı Rumların çoğunluğu (%46) için bir kişinin “Kıbrıslı” sayılmasının en önemli etkeni, biyolojik kökene dayanması yani Kıbrıslı bir ailenin çocuğu olmasıdır; daha küçük bir ölçüye göre, Kıbrıs'ı anavatanı / ülkesi sayması (%19), Kıbrıs'ta doğmuş olmak (%12), bunun yanısıra Ortodoks Hristiyan olmak (%8), ve Helen kökenli olmaktır (%8). Kıbrıslı Türkler arasında en önemli özellik, Türk kökenli olmak (%46), daha düşük derecede de bir kişinin Kıbrıs'ta doğmuş olması (%17), ve Kıbrıslı ebeveynlere sahip olmaktır (%13).

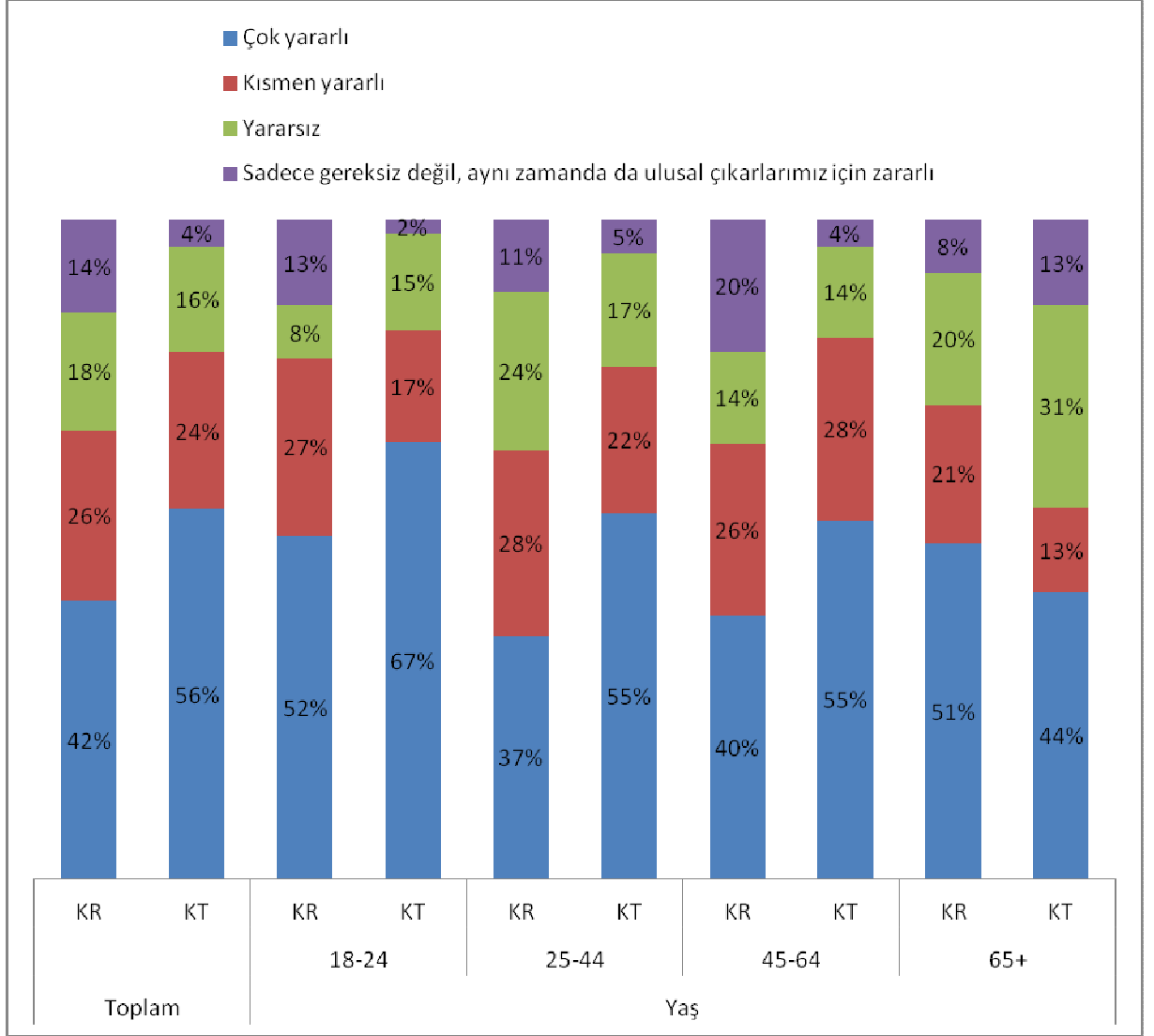
Buna karşılık, ilginçtir ki, her iki toplumda da büyük bir çoğunluk, ortak Kıbrıslı kimlik konusunu Kıbrıslıları bir araya getirecek “bağ” olarak addetmekte ve bunun birlik ve beraberliğe katkı yapacağını varsaymaktadır. Bu hassasiyetin en güçlü destekçileri Kıbrıslı Türklerdir ki bunların %80'i ortak bir kimliğin oluşturulmasının yararlı olacağına inanıyor (%56'sı çok yararlı, %24'ü az çok yararlı). Kıbrıslı Rumların %67'si ortak kimlik oluşturulmasına olumlu bakmaktadır (%42'si çok yararlı, %25'i az çok yararlı). Her iki toplumda da azımsanmayacak bir azınlığın ortak “Kıbrıslı kimliği”nin oluşturulmasını şüphe ile hatta husumetle karşıladıkları göz ardı edilmemelidir: Bu durumu ya “yararsız” görmekte (%16 KR, %15 KT), ya da “gereksiz, ayrıca ulusal çıkarlara zararlı” olarak görmektedirler (%17 KR, %5 KT).²

² Bu olumsuz tavır, Enosis hareketi için yükselen Kıbrıslı Rum milliyetçiliği ile mücadele edebilmek amacıyla etno-ulusal kimlik yerine Kıbrıslılık kimliğini ileri süren Britanya girişimlerinin ve Britanya sömürge politikasının bir kalıntısı, ve biraz da Kıbrıslı Türklerin milliyetçiliğinden kaynaklanıyor.

Kıbrıslı Rumlar ile Kıbrıslı Türkleri birbirlerine yakınlaştırmak ve aralarında bir bağ oluşturmak amacıyla ortak bir "kıbrıslı kimliği" geliştirmenin ne kadar yararlı olacağını düşünüyorsunuz?

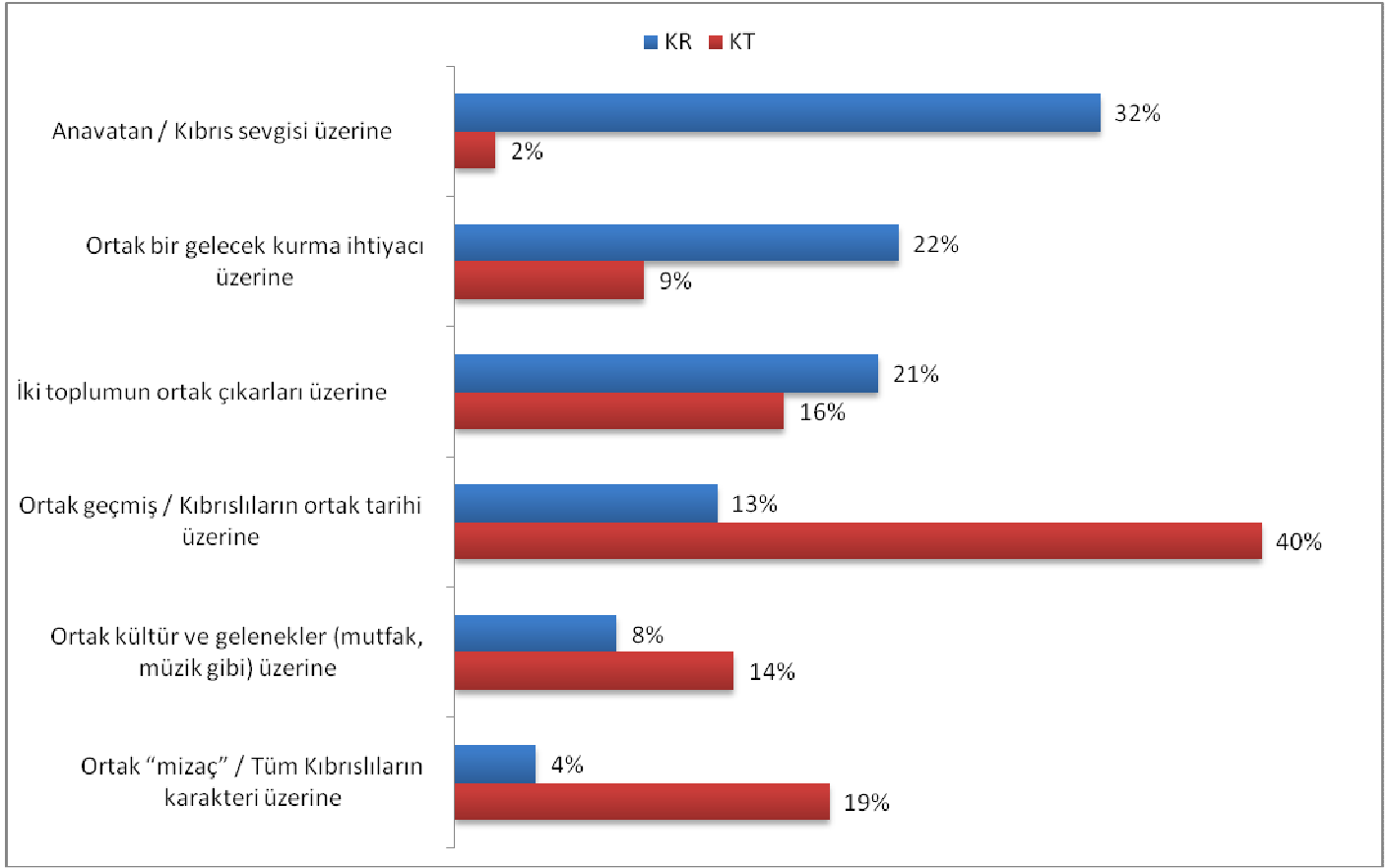
Dikkat çeken husus şudur ki yaş gruplarına göre ayrıldığı zaman gençlerin (18-24) ortak bir kimlik oluşturulmasını, çok yararlı ve azçok yararlı bulanların ortalaması, yukarıdaki tabloda gösterilen genel ortalamanın çok üstündedir.

Ortak Kıbrıslı kimliğine daha olumlu bakanlara şu soru soruldu: “Böyle bir kimlik hangi temeller üzerine oturtulmalıdır?” Bu soruya verilen yanıtlarda Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklere oranla daha hazırlıklı ve daha saydam oldukları izlenimi oluştu. Kıbrıslı Rumların %32’si “Anavatan/Kıbrıs sevgisi üzerine” olarak yanıtlarken diğer %22’si “ortak bir gelecek kurma ihtiyacı üzerine” ve %21’i de “her iki toplumun ortak çıkarları üzerine” yanıtını vermişlerdir. Kıbrıslı Türkler farklı bir konuya vurgu yapmışlardır: En büyük grup (%40) ortak kimliğin müşterek deneyimler ve ortak Kıbrıs tarihi temelleri üzerine kurulabileceğini ifade etti. (Bu seçenek küçük bir grup [%13] Kıbrıslı Rum tarafından da tercih edilmiştir. Öte yandan biliyoruz ki Kıbrıslı Rumların çoğu, iki toplumun tarihlerinin birbirinin zıddı olmasa da birbirlerinden epey değişik olduğunu göz önünde bulunduruyorlar.)³

³ Not edilmelidir ki Kıbrıslı Rumlar ortak Kıbrıs tarihini sorgularken akıllarına gelen daha çok, yakın geçmiş ve Britanya koloni yönetiminde Kıbrıslı Türklerin oynadığı roldür. Öte yandan Kıbrıslı Türkler, Osmanlı dönemine vurgu yapıyorlar. O dönemde halk yığınları muhakkak ki birçok müştereklikler ve ortak deneyimler paylaşmışlardır. (Yer alan gerilimler, çoğunlukla iki toplumun elitleri ile ilişkilidir.)

Ortak bir kimlik hangi temeller üzerinde oluşturulmalı?

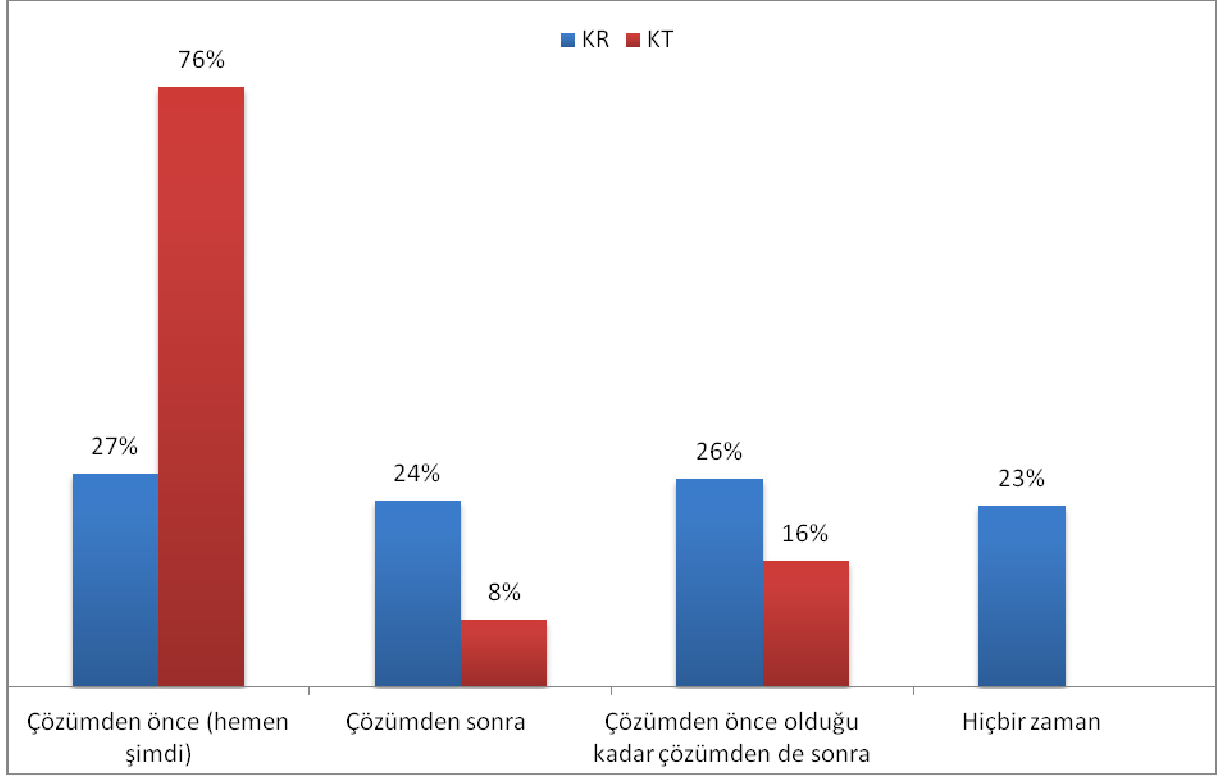

Kamuya açık tartışmalarda sıkça bir soru gündeme getirilir: Ortak Kıbrıslı kimliğini geliştirmek ne zaman en uygun ve en arzu edilir vakittir? Kıbrıslı Rumlar bu konuda bölünmüşlerdir. Bunların %27'si çabanın çözümden önce ve hemen başlatılmasını istiyor; daha küçük oranda bir grup (%24) çözümden sonra; ona yakın oranda bir grup (%26) ya çözümden önce ya da sonra diyor. Buna karşılık azımsanmıyacak sayıda bir azınlık (%23) ortak bir kimliğin hem gereksiz olduğuna inanıyor hem de arzu edilir olmadığına.

Öte yandan, Kıbrıslı Türkler, çok daha olumlu görünüyor: Aslında, büyük bir çoğunluğu (%76) çabanın hemen başlatılmasını istiyor. Açıkça görülüyor ki Kıbrıslı Türk toplumunun yanıtı, bir acelecilik duygusu ile güdülmektedir çünkü kendi durumunu geliştirip iyileştirme sınırları giderek daralmaktadır (Türkiye'ye sürekli bağımlılık, Türkiye'den gelen göçmen sayısının artması, cami sayısının artması ve dini baskının etkinleşmesi, vs. gibi etmenlerle kendi kimliklerini kaybetme tehlikesi, hatta kendilerinin tamamen marjinalize edilmeleri veya yok olmaları gibi tehlikelerle karşı karşıya oldukları için doğup büyüdükleri ülkede varlıklarını sürdürebilmek amacıyla olasıdır ki Kıbrıslı Rumlarla barış yapıp ortak bir kimlik oluşturmalarının zorunlu olduğunu düşünüyorlar.⁴

⁴ İlginç biçimde hiçbir Kıbrıslı Türk "hiçbir zaman" seçeneğini tercih etmemiştir (yani hiçbir zaman ortak bir Kıbrıslı kimliği oluşturulması uygun olmayacaktır), halbuki bir önceki ortak bir Kıbrıslı kimliğinin ne kadar yararlı olacağı sorusuna %15'i bunu yararlı bulmadıklarını, %5'i de bunu zararlı bulduklarını ifade etmişlerdi.

Ortak bir Kıbrıslı kimliği geliştirmek ne zaman uygun olacaktır?

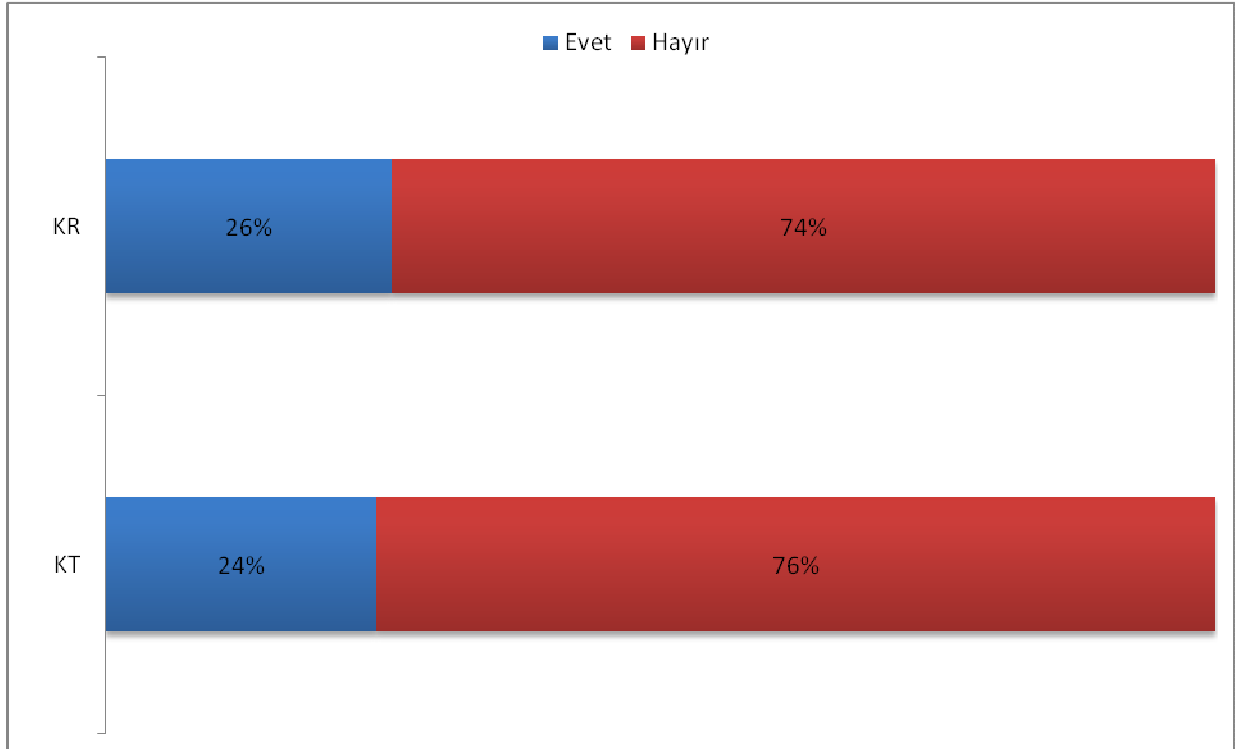

İki toplum arasındaki ilişkiler

Kıbrıslıların ortak kimlik sorunu yanısıra, şu an itibarıyla iki toplum yurttaşları arasındaki ilişkiler nasıldır? Ayrı bölgelerde yaşamak, farklı ve birbirine rakip olan iki rejime sahip olmak; farklı ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar iki toplum bireyleri arasındaki temasları asgariye indirgemiş durumdadır. Gerek Kıbrıslı Rumların (%74) gerekse Kıbrıslı Türklerin (%76) büyük bir çoğunluğu, öteki toplum üyelerinden herhangi biri ile ilişki veya temas içinde olmadığını ifade etmiştir.⁵ İlişi ve temas kuran azınlık içindeki Kıbrıslı Rumların büyük bir çoğunluğu (%62) bu temasların Kıbrıslı Türklere yapılan ziyaretlerden ve onlarla yapılan sohbetlerden ibaret olduğunu beyan ediyorlar. Azımsanmayacak bir grubun (%38) da mesleki ilişkilere dayanan temasları bulunuyor. Kıbrıslı Türklerin daha çok kültürel aktivitelere, dost buluşmalarına ve alış verişe önem atfettikleri anlaşılıyor.

⁵ Belli bir ilişi içinde olan kısıtlı sayıdaki insanların çoğu 18-24 yaş grubuna giren gençlerdir. (Örneğin, dostluk kuran veya ilişi içinde olan Kıbrıslı Rumların genel ortalaması %26 iken 18-24 yaş grubu içindeki gençlerin ortalama oranı %43'tür.)

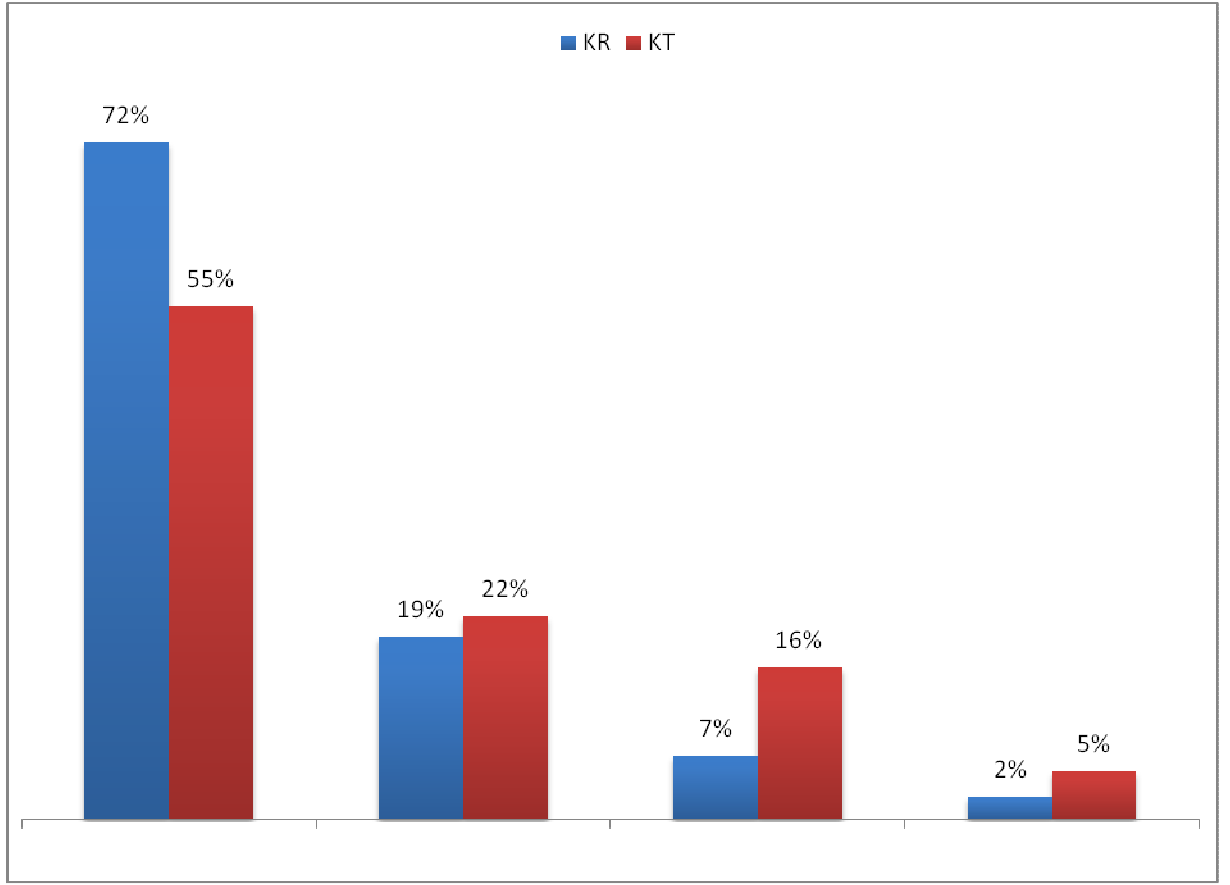
Şu an itibarıyla Kıbrıslı Türklerle/Kıbrıslı Rumlarla herhangi bir ilişki/temas içinde bulunuyor musunuz?

O halde, çoğunluğun öteki toplum üyeleri ile herhangi bir ilişki veya temas kurmamasının nedeni nedir? Temel nedenler şunlardır: “Fırsat olmadı” veya “onlar bir girişimde bulunmadı” (Kıbrıslı Rumların %72’si, Kıbrıslı Türklerin %55’i). Bu sonuçlar gene şu olguya işaret ediyor ki iki toplum, “paralel” iki topluluk içinde, pek az temas noktası bulunan farklı gerçeklikler, sorunlar ve çıkarlar gözetilen iki ayrı ve birbirinden uzak dünyalarda yaşıyor. Daha düşük oranda bir grup, öteki toplum üyeleri ile temas kurma ihtiyacı olduğuna inanmıyor (Kıbrıslı Rumların %19’u, Kıbrıslı Türklerin %22’si). Daha da küçük oranda bir grup, (Kıbrıslı Rumların %7’si, Kıbrıslı Türklerin %16’sı) öteki toplumdaki korktuğu için temas kurmaktan sakınıyor; başka bir grup ise temas kurmaktan çekiniyor (Kıbrıslı Rumların %2’si, Kıbrıslı Türklerin %5’i) çünkü kendi toplumlarından korkuyorlar (damgalanma/eleştirilme riski gibi).

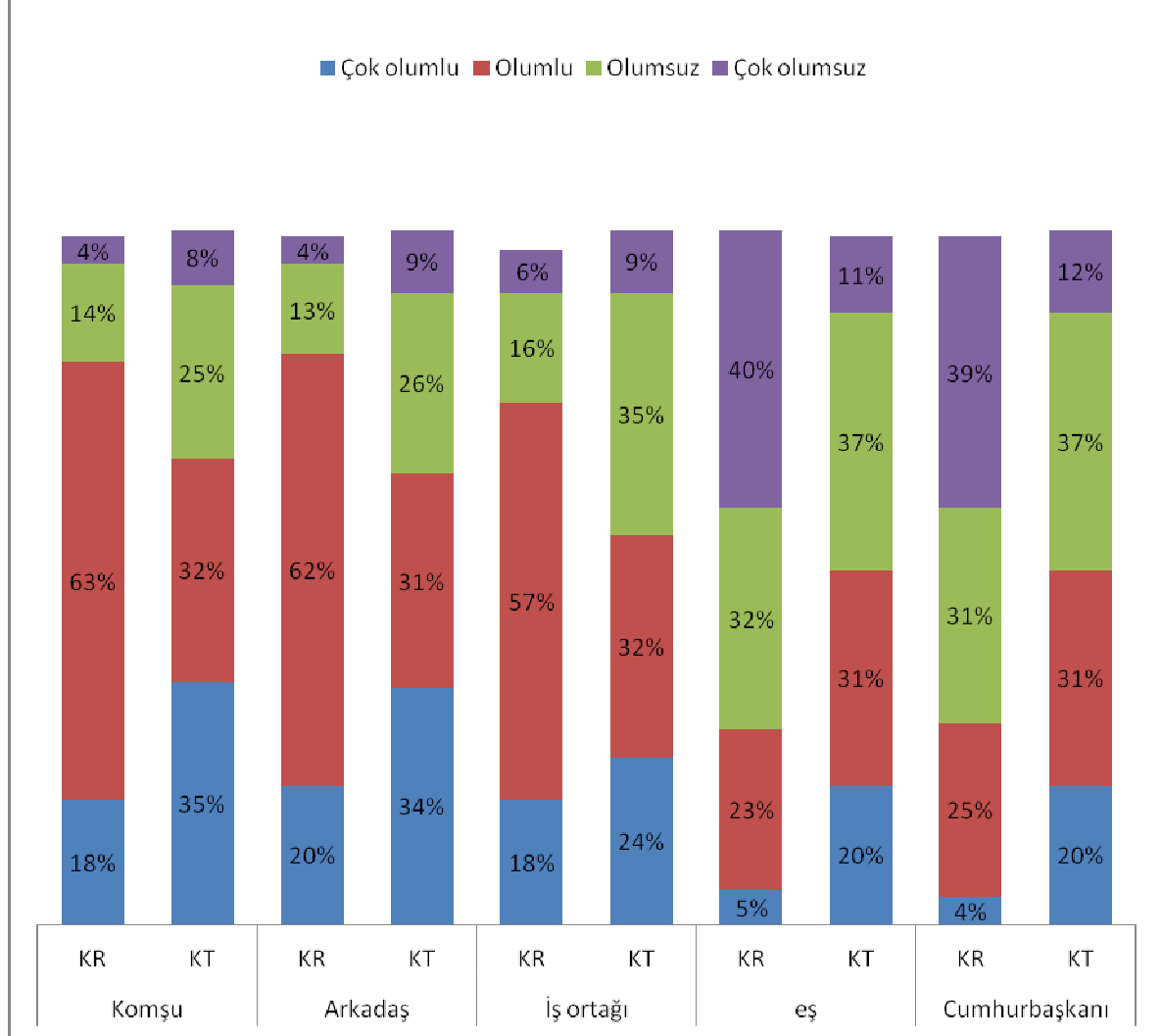

Böyle bir ilişki kurmaktan sizi ne engelliyor?

Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk deneklere, ortak bir devlette karşı toplum üyelerinden birinin komşuları, dostları, iş ortakları, eşleri, ve nihayet Cumhurbaşkanları olmasını nasıl karşılayacakları konusunda bir seri soru soruldu. Bu sorulara verilen yanıtlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

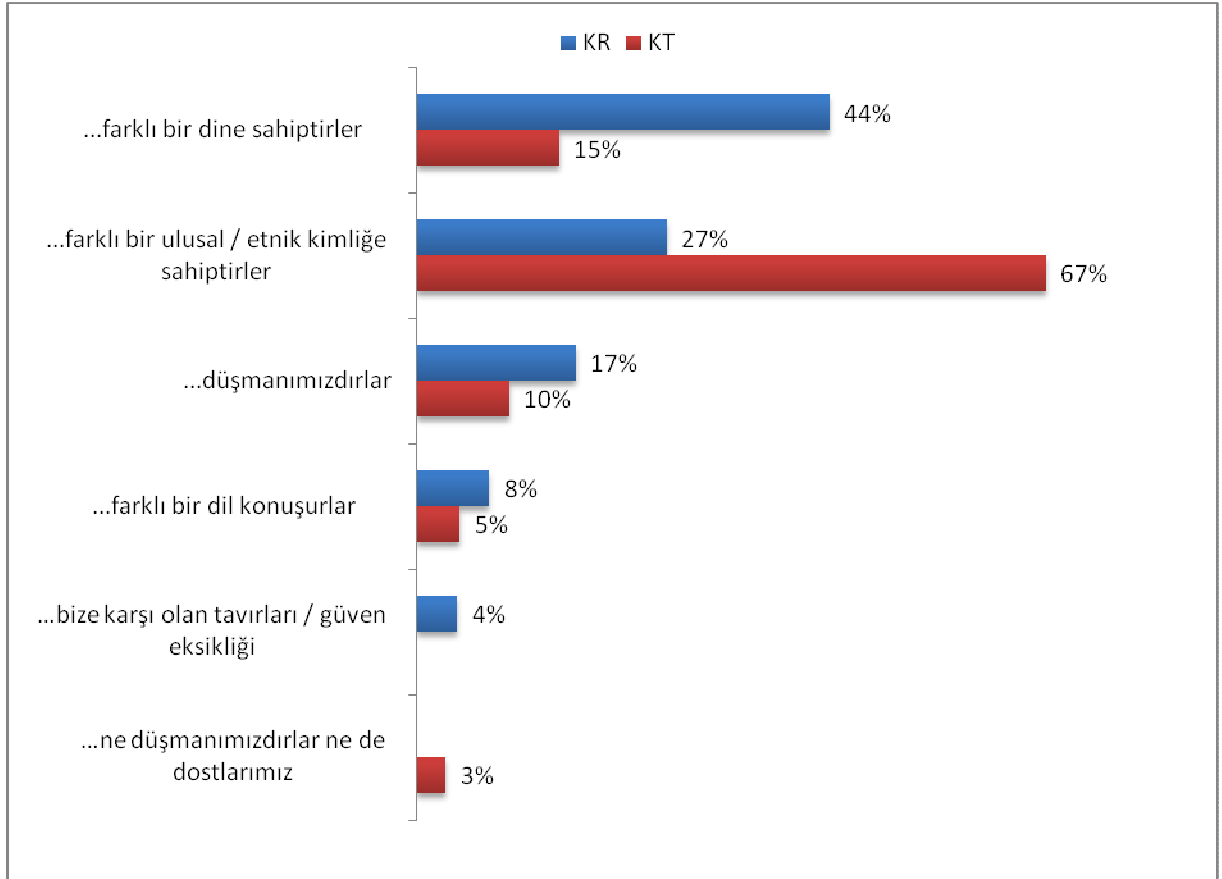
Bir (Kıbrıslı Rum veya Kıbrıslı Türk) ... olsaydı nasıl karşılardınız?

Basitçe söylemek gerekirse, Kıbrıslı Rumların, bir Kıbrıslı Türk'ün komşuları veya dostları (bu konuda "olumlu" ve "çok olumlu" oranı sırasıyla %81 ve %82'dir) olmasına yeterince arzulu oldukları görülüyor. Bu arzu, iş ortaklığı konusuna gelince daha bir kısıtlanmış (%75) oluyor. Bir Kıbrıslı Türk'ün eş veya Cumhurbaşkanı olmasına oldukça olumsuz bakılıyor (bu konudaki "olumlu" ve "çok olumlu" yanıtlarının toplam oranı sırasıyla %28 ve %29'dur). Kıbrıslı Türklere gelince, Kıbrıs Rum toplumundan biri ile komşu veya dost olma konusunda Kıbrıslı Rumlara oranla daha çekingendirler (sırasıyla %67 ve %65, halbuki Kıbrıslı Rumlarda bu oran sırasıyla %81 ve %82'dir). Aksine, Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs Rum toplumundan birinin eşleri veya Cumhurbaşkanları olmasına daha açıktırlar (her iki halde de %51, halbuki Kıbrıs Rumlarında bu oran sırasıyla %28 ve %29'dur).

Öteki toplumla temas kurmaya olumsuz bakarlara durumun niye böyle olduğunu sorduk. İlginçtir, denek grubu arasında sadece küçük bir oran (Kıbrıslı Rumların %17'si, Kıbrıslı Türklerin %10'u) karşı toplumu "düşman" olarak algılıyor. Bu sorunun temelinde farklılık konusunun yattığı görüşündeler: Kıbrıslı Rumlar arasında esas sorun din farklılığı (%44) ve etnik köken farklılığıdır (%27). Buna karşılık, Kıbrıslı Türkler için en büyük sorun etnik köken farklılığıdır (%67). Onu da din farklılığı (%15) izlemektedir.⁶

Olumsuz hissetmenize yol açan esas sebep size göre nedir?
Sırf Kıbrıs Türkler / Kıbrıs Rumlar olarak ...

Bu bulgulardan ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz? Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler, öteki toplum üyelerinden komşuları ve dostları olmasından kendilerini oldukça rahat hissediyorlar (Kıbrıslı Türkler bu konuda biraz daha çekingen davranıyorlar). Bu bulgular, halk arasında yer alan gündelik etkileşimlerde/ilişkilerde sergilenen samimi/dostça ilişkilerde ortaya konulan yaygın kanıyla tutarlıdır. Bulgular ayrıca "Kıbrıslı Rumlarla Kıbrıslı Türkler arasında hiçbir fark yoktur" veya "kendi aramızda bizi bölen gerçek bir şey yoktur" ki bu yargı çoğu zaman "bizi bölen yabancılarıdır veya sorunu yaratan onlardır" yargısıyla desteklenen yorumlara olan inanışlarla da tutarlıdır.

⁶ Kemalizm'in derin etkisi nedeniyle zaman içinde Kıbrıslı Türklerin dine/İslam'a olan bağlılıklarının zayıfladığı bilinmektedir.

Bununla birlikte, konu öteki yoplumdan bir eşe veya Cumhurbaşkanına gelince bu onaylamanın azaldığı da bir gerçektir. Kıbrıslı Rumlar bu konularda daha çekingen veya daha olumsuzdurlar. (Eş konusunda Kıbrıslı Rumlar bunun gerekçesini dine verdikleri önemle izah ediyorlar. Cumhurbaşkanı konusunda da kendilerinin çoğunlukta olmaları hasebiyle ortak bir devlette Cumhurbaşkanı kendilerinden birinin olmasını talep etmenin demokratik hakları olduğunu addediyorlar). Her ne kadar son iki etmen “sağduyulu” gibi görünse de –o kadar ki birileri onları önemsemeyebilir çünkü yanıtlar “mantıklı” ve “anlaşılabilir” gibi görünmektedir-. Aslında buradaki yanıtlar, iki toplum arasındaki sorunla ilgili önemli ipuçları sağlamaktadır. Bir yandan, karma evliliklerin az olması, iki toplumu birbirinden ayıran kültürel sınırların ne denli “katılmış” olduğunu gösterir⁷; öte yandan, öteki toplumdan birinin Cumhurbaşkanı olmasını kabul etmekte çekilen yoğun sıkıntı, iki toplum arasındaki sorunun, epeyce hatta çok samimi olduğu görülen insani ilişkilerden çok; daha üst düzeyde (politik) güç paylaşımında olduğuna işaret ediyor.

Bu da iki toplumun farklı paralel dünyalarda yaşadığını bir kez daha doğruluyor. Farklı politik ve sosyal kurumlara sahip iki farklı dünyada yaşayan insanlar, birbirlerine güvenmekte zorluk çekiyorlar (özellikle de mahrem/yakın ilişkilerde ve politik güç paylaşımında). Bu farklılıklar zamanla “derin bölünme”ye dönüştürülmüştür.

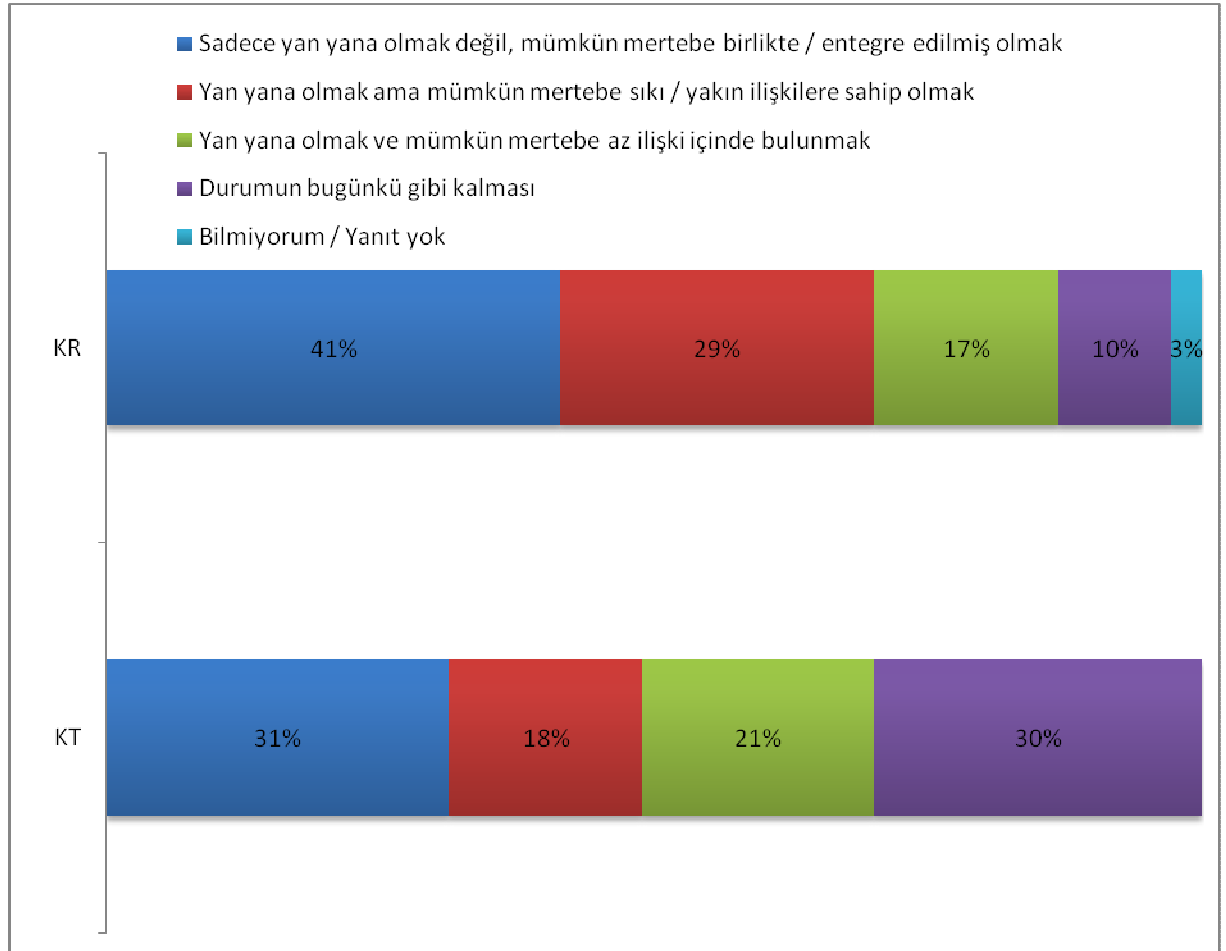
---

⁷ Halbuki Amerika’da kafkasyalılar/beyazlar ile Afro-Amerikalılar/zenciler arasındaki evlilikler çok daha yaygındır. Bu da iki grup arasındaki kültürel sınırların çok daha “geçirgen” olduğuna işaret etmektedir.

Kıbrıs sorunun çözümü

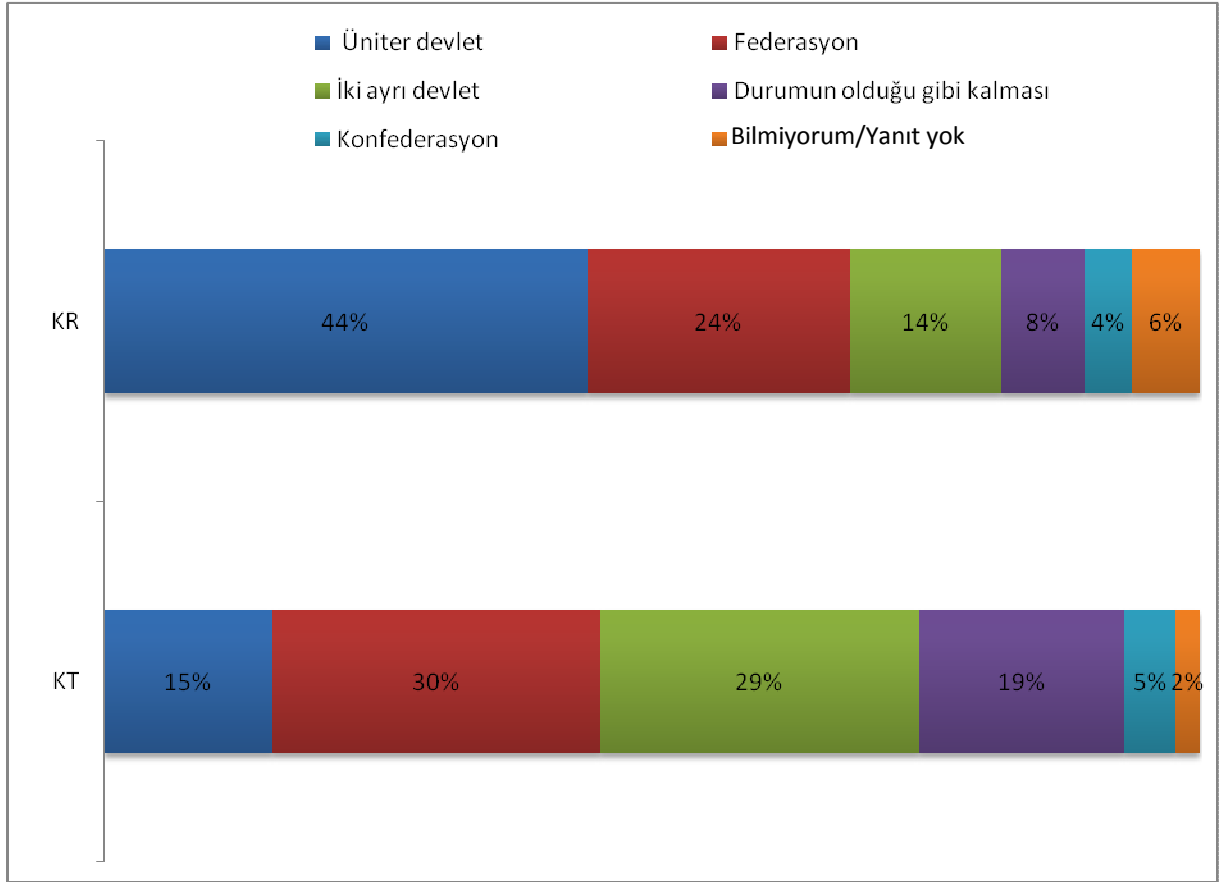
Müteakiben politik konulara ve Kıbrıs sorunun çözümü ile ilgili sorular soruldu. Birinci soru, Kıbrıs'ın karşı karşıya olduğu politik sorunun en iyi çözüm şeklinin ne olduğu idi. İki toplum arasındaki ilişkilerle ilgili seçeneklerde Kıbrıslı Rumların çoğunluğu, mümkün mertebe birlikteliğe/entegrasyona yakın olan veya iki toplum arasında daha sıkı ilişkiler oluşturulması seçeneklerini tercih ettiler. Kıbrıslı Türkler ise iki toplum arasında sıkı entegrasyon seçeneği ile durumun olduğu gibi kalması seçeneği arasında bölünmüş oldukları gözleniyor.

Kıbrıs'ın karşı karşıya olduğu politik sorunun en iyi çözüm şekli ...

Kıbrıs'ta tercih edilen devlet şekli sorusuna verilen yanıtlar da benzerlik taşıyordu. Kıbrıslı Rumların çoğunluğu (%44) üniter devlet şeklini, daha küçük bir oranı (%24) da federasyon şeklini tercih ediyor. Buna karşılık Kıbrıslı Türkler, iki devlet (%29)şekli ile federasyon (%30) arasında eşit olarak bölünmüşler.

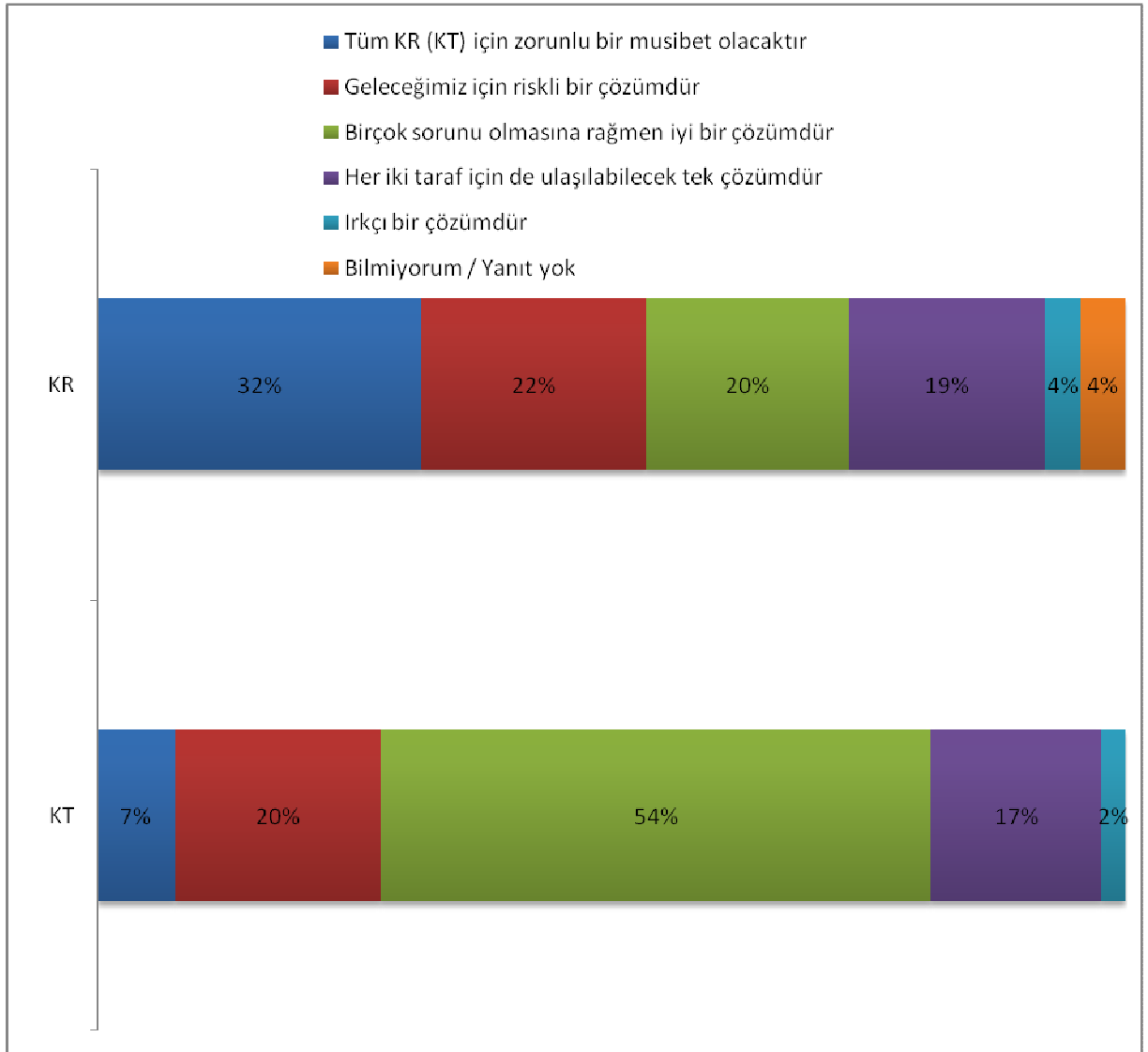
Kıbrıs'ın politik sorununa en iyi çözümün hangisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Bu konulara ilişkin iki tarafın farklı davranışını daha iyi anlamakta yardımcı olan etmen, sorunun özünü algılama biçimleridir. Kıbrıs Rum tarafı, çağdaş bir demokrasinin yurttaş bireylere ve “bir birey – bir oy” ilkesine (Lijphart’ın “çoğunlukçu demokrasi” olarak isimlendirdiği modele) dayandığına vurgu yapmaktadır. Bu nedenle, ideal devlet şekli, Kıbrıslı Türklerin insan haklarını koruyan üniter devlettir. Eğer bu çözüm bir seçenek değilse bunun alternatifi federal sistemdir. Ama güçlü bir merkezi hükümeti olan (öyle ki üniter devlet modeline mümkün mertebe yakın olan) bir federal sistem. Bunun aksine, Kıbrıs Türk tarafı, çoğunluk tarafından gölgede bırakılmak istemeyen ayrı ve otonom bir toplum olduğuna vurgu yapıyor. Bu nedenle, demokrasi, iki toplum arasında eşitlik olması (her toplumun birer oy hakkı olması) olarak nitelendirilir. Kıbrıs Türkleri için ideal politik çözüm, iki bağımsız devletin barış içinde varolmasıdır. Bu seçeneğin mümkün olmaması halinde de federasyon kabul edilebilir bir durumdur – ancak her iki tarafa mümkün mertebe otonomi tanıyan ve ademi merkezîyetçi olan bir federasyon şekli.

Bununla birlikte, her iki toplumun uzunca bir süreden beridir kabul ettikleri ve gelecekte birleşik Kıbrıs'ın anayasasını oluşturacak olan federal çözüm hakkında taraflar ne düşünüyor? Kıbrıslı Rumların çoğunluğu (%32) federasyonu “zorunlu musibet” olarak görüyor, buna karşılık Kıbrıslı Türklerin çoğunluğu (%54) federasyona “çeşitli sorunları olmasına rağmen iyi bir çözüm” olarak bakıyor.

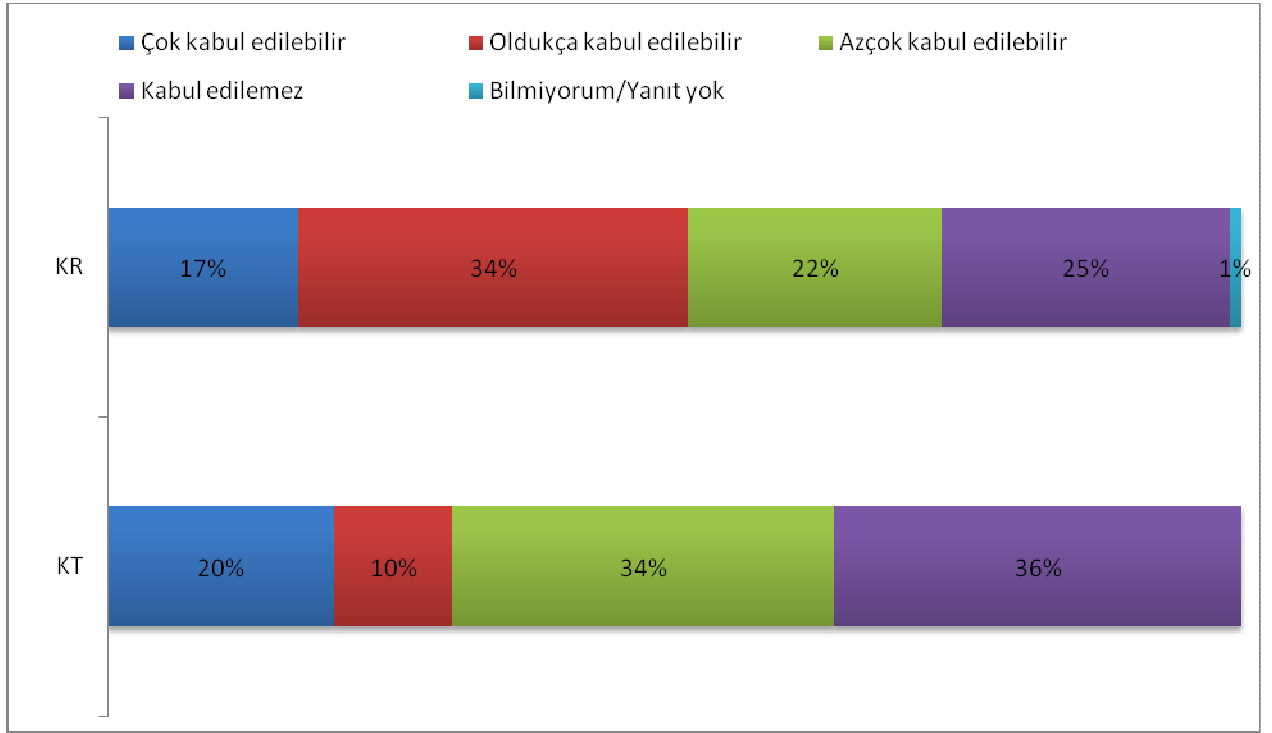
Gelecekteki anayasamız olarak kabul ettiğimiz federal çözümü genelde nasıl görüyorsunuz?

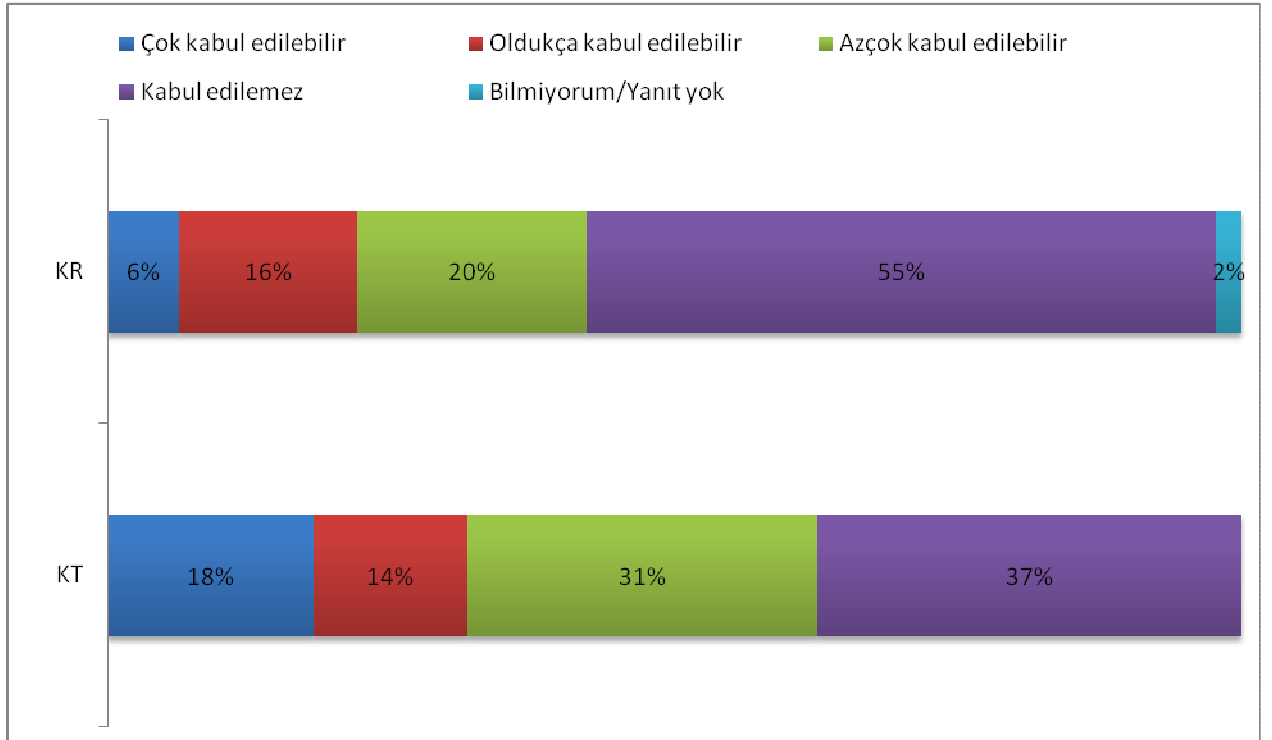
NOT: Pek az Kıbrıslı Rum (%4) ve daha da az Kıbrıslı Türk (%2) federasyonu “ırkçı” bir sistem olarak nitelendiriyor.

Uzlaşma ile varılan bir çözüm durumunda en tedirgin edici şey ne olacak? Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk kamu görevlilerinin ortaklaşa yönetimde olacakları güç paylaşımı olabilir mi? Muhtemelen hayır, çünkü Kıbrıslı Rumların %73’ü bu “zorunlu musibet”i oldukça kabul edilir veya çok kabul edilir buluyor. Daha büyük bir tereddütle Kıbrıslı Türkler (%63) de bunu kabul ediyor. Kıbrıslı Rumların kabul etmekte en çok zorlandıkları konu “dönüşümlü” Cumhurbaşkanlığı’dır çünkü %55’i bu seçeneği reddediyor (Kıbrıslı Türkler arasında buna tekabül eden oran %37’dir). Bir kez daha görülüyor ki, nüfusun çoğunluğunu oluşturan Kıbrıslı Rumlar, azınlık toplumundan birinin Cumhurbaşkanı olmasını büyük bir adaletsizlik hatta bir zorlama olarak algılıyorlar.

Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk politika yetkililerinin gelecekte federal Kıbrıs'ı ortaklaşa yönetmeleri sizce ne denli kabul edilir bir durumdur?

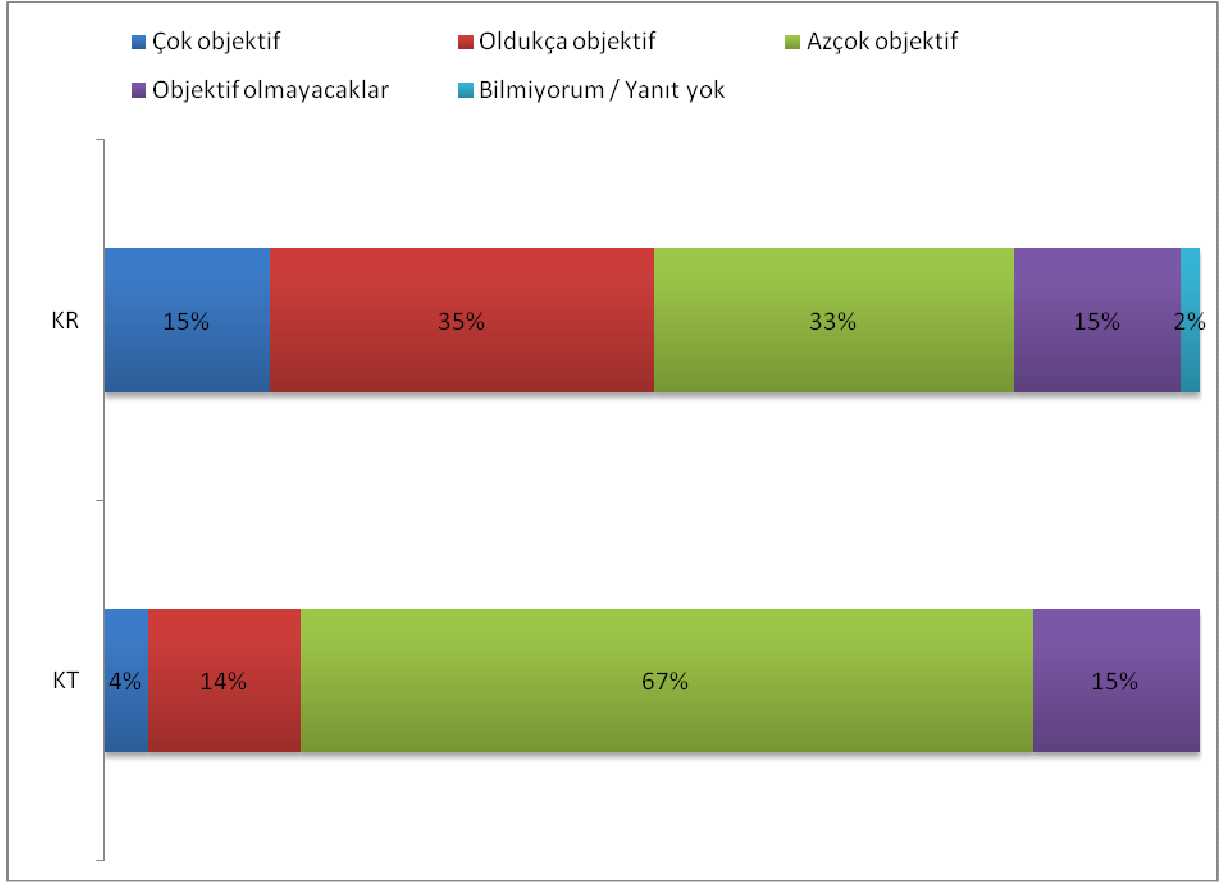
Dönüşümlü Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Muavini (Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk) olması sizce ne denli kabul edilir bir durumdur?

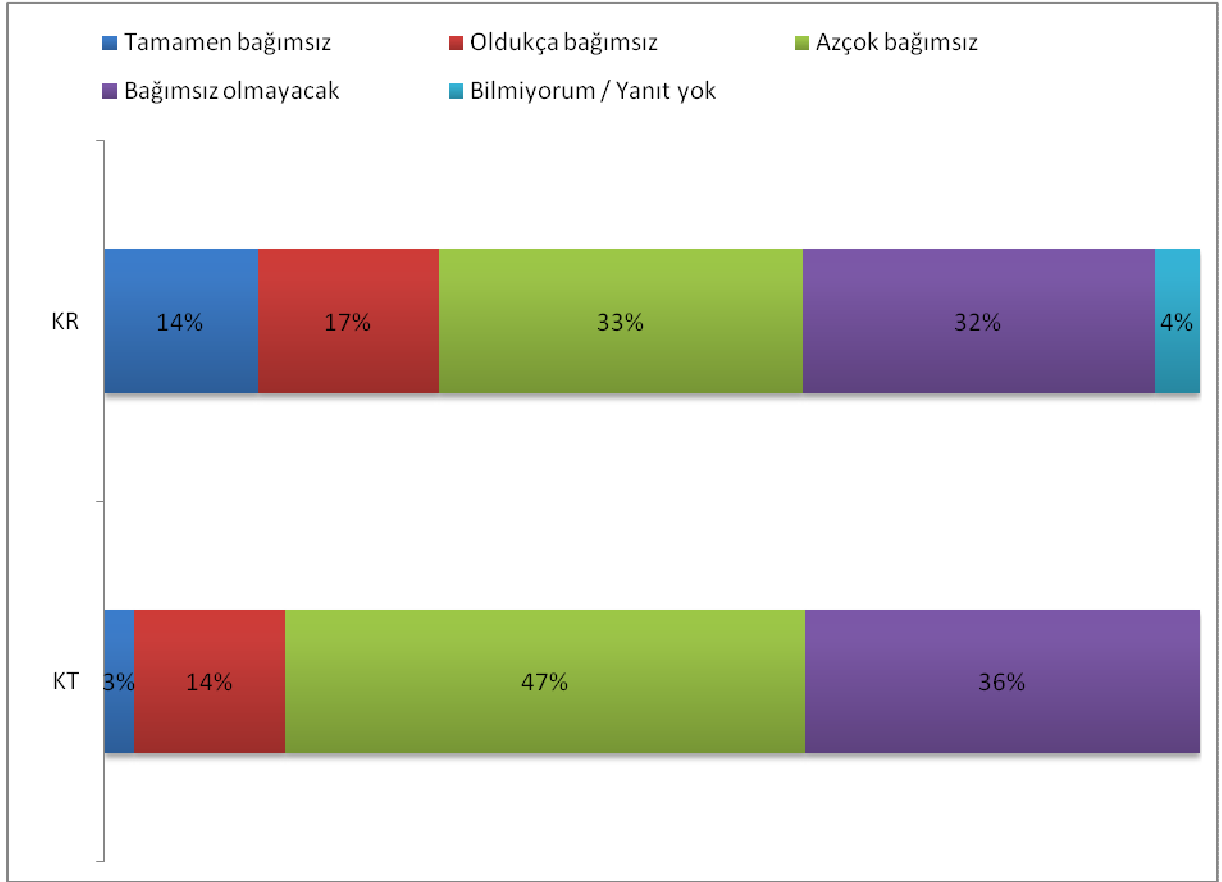
Yurttaşların yeni kurumlara ne kadar güveni olacak? Devlet görevlileri ne denli objektif olacaklar – etnik kökenine bakmadan herkesin ihtiyacını karşılayacaklar mı yoksa her biri kendi toplum üyelerinin çıkarlarını mı gözetecek? Tuhaf şekilde Kıbrıslılar yanıtlarında oldukça olumludurlar. Her iki toplumdaki da sadece %15’i birleşik devletin görevlilerinin kesinlikle taraflı olacaklarına inanıyor. Kıbrıslı Türkler olaya daha kötümser bakıyorlar çünkü %67’si görevlilerin görevlerini yerine getirirken “azçok” objektif olacaklarını belirtiyorlar (karşılığında Kıbrıslı Rumların %33’ü aynı duyguyu paylaşıyor; öte yandan %35’i de görevlilerin “yeterince” objektif olacaklarına inanıyor.

Çeşitli devlet görevlilerinin sadece kendi toplum üyelerine değil de tüm yurttaşlara hizmet etmekte ne denli objektif olacaklarına inanıyorsunuz?

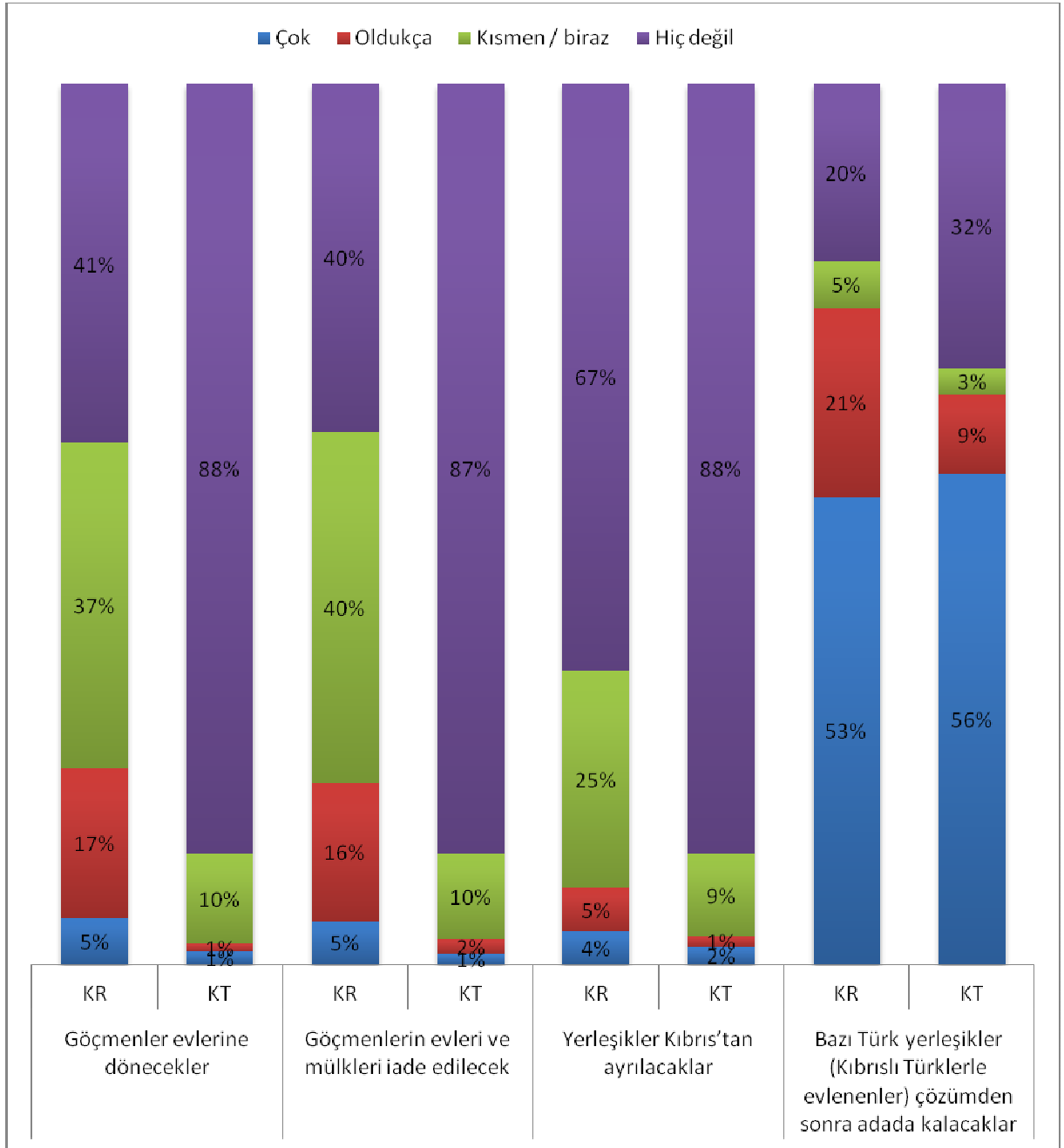
Buna ilişkin bir soru da “dış müdahaleler” ile ilgilidir. Gelecekteki ortak devletin hükümeti, tarihsel olarak adanın politikalarına müdahale eden “anavatanların” (Yunanistan ve Türkiye) müdahalelerinden ne denli bağımsız olacak? Kıbrıslı Türkler değerlendirmelerinde daha kötümserdirler çünkü sadece %17’si, ortak devletin politikalarının anavatanlardan “çok” veya “epey” bağımsız (sırasıyla %3 ve %14) olacağına inanıyor –buna kıyasla Kıbrıslı Rumların %31’i bu görüşe katılıyor (sırasıyla %14 ve %17).

Ortak hükümet politikaları, Yunan ve Türk müdahalelerinden ne kadar bağımsız olacağını düşünüyorsunuz?

İki toplum arasındaki görüş farklılıklarının özellikle büyük olduğu alanlar şunlardır: Kıbrıs sorunun gelecekte yapılacak olan “hesaplaşma” ile ilgili konulardır ve bu konuların 1974’ten sonra ortaya çıkan “gerçekliklere” ne kadar bağlı olduğudur – göçmenlerin yerlerine dönmesi, yerinden edilen insanlara mülklerinin iadesi ve Türkiye ana karasından gelen yerleşiklerin ayrılışı. Her iki toplumun da bu etmenlerden hangilerinin düzeltilebileceği konusunda oldukça kötümser (belki de gerçekçi!) olmalarına rağmen Kıbrıslı Türklere oranla Kıbrıslı Rumların kuşkusuz daha büyük beklentiler içinde oldukları izleniyor.

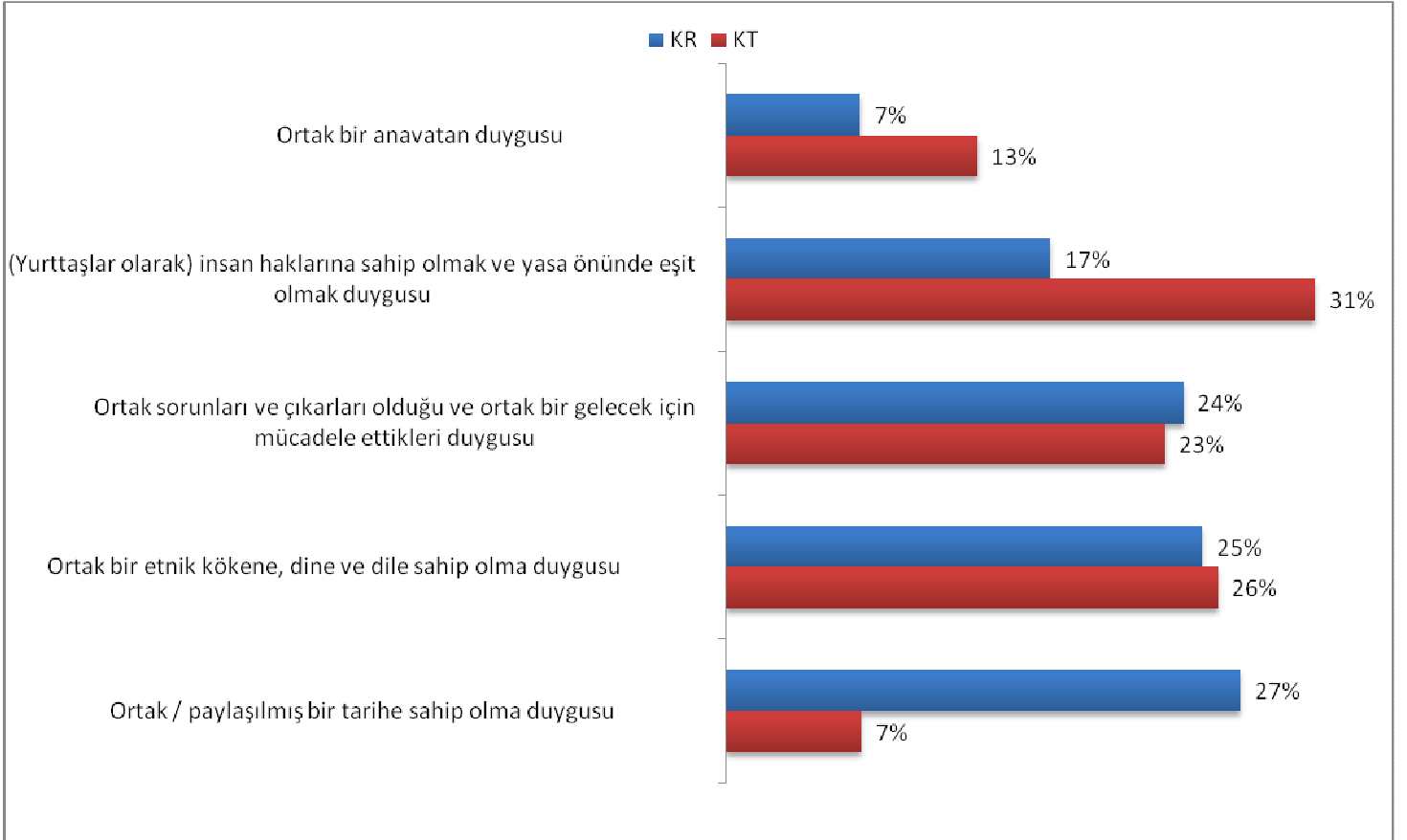
Aşağıdakileri ne kadar olanaklı veya uygulanabilir olarak değerlendiriyorsunuz?

Politik Kimliğin Doğuşu?

Etno-ulusal kimliklerin hakimiyeti nedeniyle Kıbrıslıları birleştirebilecek ve ortak bir devletin temellerini oluşturabilecek ortak unsurlara bir dayanak bulmayı zorlaştırıyor, nerdeyse bunu olanaksız kılıyor. Buna rağmen, araştırmadan çıkan birtakım bulgular, ileride ortak bir kimliğin temellerini oluşturabilecek bu tür bileşenlerin ortaya çıkma olasılığına zemin bulunduğunu gösteriyor. Daha somut olarak söylenecekse, bir devletin yurttaşlarını birbirine bağlayan şey ne olmalıdır sorusuna Kıbrıslı Rumlar, “ortak vatan duygusunu” (%27), insan hakları ve yasa önünde yurttaşların eşitliğini (%25), ve “ortak sorunlar ve çıkarlar ile ortak gelecek için mücadele” (%24) algısını öncelikli olarak vurguladılar. Sadece küçük oranda bir grup (%17), köken, din, dil gibi etnik unsurları ön plana çıkarmışlardır.

Ne yazık ki aynı durum Kıbrıslı Türkler için geçerli değil. Çoğunluğu (%31) bir defa daha ortak etnisiteye vurgu yaptı. Gene de, “yurttaş hakları” (%26) veya “ortak sorunlar ve çıkarlar” (%23) konularına vurgu yapanların oranı azımsanmayacak kadar yüksekti. Büyük bir olasılıkla, Kıbrıslı Türklerin izole edilmişlikleri, Türkiye’ye bağımlılıkları ve yasadışı, kırılgan, himayeci bir devlette yaşıyor olmaları, hukukun üstünlüğüne bağlı bir yurttaşlık kimliği oluşturmaları için kendilerine fazla zemin bırakmıyor.

Bir devletin yurttaşlarını birbirine bağlayan şeyin ne olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Politik kimliği oluşturmaya ilişkin unsurların (insan hakları, yasa önünde eşitlik, ortak çıkarlar, ortak bir gelecek) her iki toplumda da ön plana çıkarılması durumunda, bu unsurlar potansiyel olarak ortak bir Kıbrıs devletinde yeni bir simbiyoz/ortakyaşarlık (birbirine benzemeyen organizmaların bir arada yaşamaları durumu) için temel oluşturabilir.